

Список використаних джерел:

1. Юрчишин В. Девальвація спроможності. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/12/devalv.pdf>. (дата звернення: 17.03.2025).
2. Директива Європейського Парламенту і Ради 2013/36/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/984_036-13 (дата звернення: 31.03.2025).
3. Xiong, Wanting & Wang, Yougui The impact of Basel III on money creation: A synthetic theoretical analysis, *Economics - The Open-Access, Open-Assessment E-Journal* (2007-2020), Kiel Institute for the World Economy (IfW Kiel), vol. 12 . DOI: 10.5018/economics-ejournal.ja.2018-41. (дата звернення: 17.03.2025).
4. НБУ. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2024 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2.pdf?v=12 (дата звернення: 31.03.2025).
5. Mazzaferro F. Taking a system-wide approach to assessing the adequacy of the macroprudential framework for non-bank financial institutions in the EU. URL: <https://www.esrb.europa.eu/news/speeches/date/2025/html/esrb.sp250319~7a16cc1667.en.html> (дата звернення: 17.03.2025).
6. IMF. Global Financial Stability Report. October 2024. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/GFSR/2024/October/English/textrevised.ashx> (дата звернення: 17.03.2025)
7. МСБО І. Подання фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 17.03.2025).
8. Gonzalez-Miranda M. Nonfinancial Firms in Latin America: A Source of Volatility?. IMF Working Paper 12/279. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12279.pdf/> (дата звернення: 17.03.2025)
9. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf (дата звернення: 17.03.2025).
10. Alfaro L., Chari A., Asis G., Panizza U. Lessons Unlearned? Corporate Debt in Emerging Markets. Harvard Business School. 2017. Working Paper 17-097. URL: https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/17-097_723806cb-9ad0-4d42-b57c-90040627b89b.pdf (дата звернення: 17.03.2025).
11. Il.. Rodrigues B.F., Kamil H. and Sutton B. Corporate Financing Trends and Balance Sheet Risks in Latin America: Taking Stock of “The Bon(d)anza”. IMF. WP/15/10. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp1510.pdf>
12. Фінансові ризики ведення бізнесу в Україні: сектор нефінансових корпорацій : колективна наукова доповідь. ДУ Ін-т екон. та прогнозув. НАН України К. 2022. URL: <https://ief.org.ua/publication/naukovi-dopovidi/2022/finansovi-ryzyky-vedennja-biznesu-v-ukraini-sektor-nefinansovykh-korporacij/> (дата звернення: 17.03.2025)

УДК 657

Климович Діана Анатоліївна,
аспірантка кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

КОНТРОЛЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Контроль, як основа механізму забезпечення ефективності управління кожного суб'єкта господарювання, слугує однією із найнеобхідніших факторів в системі господарських процесів. Ми розуміємо, що однією з першочергових

місії контролю є з'ясування, наскільки або в якій мірі були задіяні все-можливі засоби і важливі способи для прийняття і виконання управлінських рішень, чи прикладені достатні зусилля для їх реалізації, та чи здійснено достовірний аналіз на можливі недоліки або помилки з обов'язковим виокремленням їх першорядних причин. Безумовно, контроль наявний на всіх стадіях управління, адже він займає значне місце в даному процесі. В тих випадках, коли контроль не пов'язаний з певним рішенням, він відіграє функцію управління, яка дає можливість не тільки ідентифікувати, але і запобігти можливим помилкам чи недолікам в процесі роботи суб'єктів та об'єктів механізму управління. В окремих випадках коли контроль пов'язаний з певним рішенням, наприклад операцією з фінансовими інструментами і відбувається покрокова перевірка його виконання, в такому випадку контроль виступає як остаточна стадія управлінського процесу.

Основним нашим завданням є дослідження та удосконалення механізму застосування аудиторських методик, розробка та основні аспекти та в частині перевірки операцій з фінансовими інструментами. На сьогоднішній день наявні відкриті економічні підстави вважати, що неточності, помилки та зловживання, а також в окремих випадках - шахрайство в аспекті операцій з фінансовими інструментами стали одним із суттєвих важелів в виникненні світових фінансових криз. Саме тому питання не значному існуванні конкретних методик якісного аудиту фінансових інструментів потребує дослідження та впорядкування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням контролю загалом та контролю окремих фінансових інструментів в певній мірі розглянуто у працях І.О. Бланк, М.І. Бондара, Криштопа І.І., Г. Супрович [9], В. Здерника [7], І. Бурденко та І. Макаренко [3], С.Ф. Голова, Я.Д. Крупка, О.А. Петрик, Слободяник Ю.Б., В.В. Сопко, та ін. Проте, в наукових дослідженнях в основному висвітлювались операції з фінансовими інструментами в інтересах бухгалтерського обліку, та меншою мірою питаннями контролю та методик аудиту таких операцій, проте, питання методології та організації облікової політики потребують подальшого вивчення.

Досліджуючи наукові праці американських вчених Дж. Робінсона, В. Ньюмана, Р. Ентоні виявлено, що їхня позиція стосовно основи управлінського контролю є дослідження кількісної та якісної оцінки фінансових показників підприємства, в тому числі порівняння запланованих та фактичних результатів, а також коригування відхилень. А саме, систему контролю в умовах сучасності варто розглядати як систему, що ґрунтується на елементах входу – інформаційне забезпечення та елементах виходу – інформації про підприємство, в тому числі ряд взаємопов'язаних між собою елементів, таких як: центр відповідальності, процедура контролю фінансових інструментів, процедура контролю решти активів, самої техніки контролю та системи бухгалтерського обліку.

Важливим є факт здійснення самого процесу управлінського контролю, що має включати три обов'язкові поступові етапи:

—визнання та зазначення основних стандартів та критеріїв;

- процес порівняння та звірки з ними фактичних результатів;
- застосування ряду потребуючих коригувань та виправлень.

Безумовно, що кожен з вищезазначених етапів може бути здійснений за допомогою необхідного ряду заходів. Значна ефективність контролю у вигляді аудиту фінансових інструментів зазначена у виявленні різного роду слабких та сильних сторін в господарській діяльності підприємства. Таким чином, управлінський персонал має всі можливості заздалегідь спрогнозувати ймовірні недоліки та виправити їх, в тому числі ліквідувати відхилення з метою упередження кризових ситуацій та порушень.

В свою чергу, трактування сутності контролю в менш вузькому сенсі уособлює в собі як один із етапів здійснення діяльності підприємства, в більш ширшому розумінні - як підсистему в структурі загального управління підприємством, основні складові якої слугують здійсненню всієї системи контролю, адже відсутність може призвести до негативних і непередбачуваних наслідків. Науковець Л.В. Дикань виокремив ряд функцій контролю, відповідно до яких здійснюється контроль, а саме – організація, планування, облік, аналіз, регулювання [6, с. 76]. До ряду вищенаведених функцій вчений В. Бурцев також відносить функцію комунікаційну та інформаційну. [4, с.17]. Свого роду схожа думка також у працях І. Стефаника, а саме вчений виділяє – інформаційну, мобілізуючу та профілактичну функції [5, с. 135]. Професор В.Ф. Максимова в своїх працях зазначає також комунікаційну функцію, перевіряючу, діагностичну, орієнтуючу та захисну. [8, с. 73]. Вченим М.В. Борисенко виведено висновок, що ефективний контроль можливий з умовою виконання передбачених функцій[2].

В наукових працях А.Б. Акентьєвої виділено як саме основний елемент в частині вибору функції є мета системи, на думку вченої, варто виділяти наступні функції контролю: інформаційна, аналітична, діагностична, планова, координаційна, превентивна, мотивуюча, організаційно-розпорядча та функція нагляду [1].

Аналізуючи зміст концептуальних основ контролю, потрібно звернути увагу на його мету, яка розкриває сенс існування цієї науки та її глибинну сутність. Безумовно, основною метою функціонування контролю є процес отримання інформації саме такої, яка характеризує кількісні та якісні показники фінансової діяльності підприємства, а саме – міру ефективності використання ресурсів, задіяних у процесах кругообороту капіталу, окремих видів діяльності, бізнес-процесів та економічного потенціалу.

Мета контролю ідентична меті управління в частині відстеження виконання планів, стратегії розвитку та ефективності роботи персоналу, а не лише пошук недоліків у роботі та покарання винних за нанесення шкоди підприємству.

На нашу думку, досконала методика перевірки фінансових інструментів, гарантуватиме точність результатів здійснення контролю на підприємстві. Система ефективного контролю визначає всі основні правила та процедури внутрішнього контролю, для досягнення основної мети – отримання стабільного та ефективного функціонування підприємства.

Система контролю через призму досконалої перевірки господарських операцій з фінансовими інструментами є не простим проте вкрай необхідною складовою в глобальній системі контролю. Адже, перевірка операцій з фінансовими інструментами є процесом перевірки із комплексною, складною і високопрофесійною складовою, від якості якої взаємозалежить достовірність та правильність результатів будь-яких перевірок контролю загалом. Відповідно, нами удосконалено та запропоновано систематичну і покрокову методику аудиту фінансових інструментів. Вважаємо, запропонована покрокова методика є основою організаційно-методологічного інструментарію аудиту фінансових інструментів, що слугує підвищенням якості перевірки та виведенням максимально достовірності інформації про фінансовий стан суб'єкта господарювання, що, в свою чергу, на пряму задовільняє запити стейкхолдерів та слугує основою для раціональних та ефективних управлінських рішень.

Список використаної літератури:

1. Акентьєва, О. Б. Сучасні тенденції побудови та розвитку системи внутрішнього контролю промислових підприємств в Україні. *Схід*, 2005. № 4 (70). С. 11-15.
2. Борисенко М. В. Організація і методика внутрішнього контролю на підприємствах : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2008. 21 с.
3. Бурденко І., Макаренко І. Справедлива вартість в оцінці фінансових інструментів: вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісн. НБУ*. 2014. No 2. С. 44–51 / Електронний ресурс: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/724/654>
4. Бурцев В.В. Организация системы внутреннего контроля коммерческой организации. М. : «Экзамен», 2000. 320 с.
5. Дікань Л. В. Голуб Ю. О. Синюгіна Н. В. Фінансовий контроль : теорія та методологія : монографія. Харків : ХНЕУ, 2009. 92 с
6. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. Знання, 2007. 327 с
7. Здерник В. С. Аудит операцій з похідними фінансовими інструментами. *Ефективна економіка*. Електронне наук. фах. вид. 2010. No 1. UR : <http://www.econotny.nauka.com.ua/?op=1&z=106>.
8. Максимова В.Ф. Теоретичні та методологічні засади формування цілісної системи внутрішнього контролю в управлінні промисловим підприємством: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.06.04. Київ: Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана, 2006. – 34 с.
9. Супрович Г. О. Методика аудиту операцій з похідними фінансовими інструментами. Тенденції розвитку обліку і аналізу як складових інформаційної системи менеджменту підприємства : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 29–30 листоп. 2012 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2012. С. 256–259.